

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Виробнича (педагогічна) практика

Освітня програма 014 Середня освіта (Історія)

Спеціалізація (за наявності) _Середня освіта (Історія)

Спеціальність 014 Середня освіта (Історія)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №2 від “_1” вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Виробнича (педагогічна) практика
Викладач	Галицька-Дідух Тамара Вячеславівна
Контактний телефон	59-60-06
E-mail викладача	tamara.halytska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	12 ЄКТС 360 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Четвер 17.00

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення практики є – закономірності, прийоми, способи, методи та засоби взаємодії учасників педагогічного процесу у загальноосвітніх навчальних закладах, зумовлені його цілями, завданнями та змістом.

Особливості, зміст. *Особливістю виробничої педагогічної практики* є те, що саме у її процесі відбувається найбільш інтенсивне ознайомлення з усіма аспектами майбутньої роботи, проявляється критичне та осмислене ставлення до дисциплін, що вивчаються, включаються механізми педагогічної рефлексії, формуються основи професійної самооцінки. Тобто важливою складовою частиною професійної підготовки майбутніх учителів-істориків є педагогічна практика, передбачена навчальними планами Факультету історії, політології і міжнародних відносин на другому курсі магістратури ОП 014 «Середня освіта (історія)».

В умовах державності України, становлення національної школи роль педагогічної практики у забезпеченні психологічної, дидактичної готовності студентів до реалізації навчальної, виховної і розвивальної функцій історії як предмета в школі особливо зростає. Сучасна Україна, яка перебуває у стані війни, потребує кваліфікованих педагогів, які виховують майбутнє покоління справжніми патріотами.

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є:

- розробка навчально-методичних матеріалів;
- визначення баз практики;
- призначення керівників практики;
- укладання угоди на проведення практики;
- направлення студентів на бази практики;
- складання кошторису-калькуляції щодо витрат на проведення практики студентів;
- складання тематики індивідуальних завдань на практику;
- повідомлення про прибуття студента на практику;

- підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета педагогічної практики магістрів:

- знайомство з конкретними умовами сучасної професійної педагогічної діяльності у загальноосвітніх закладах;
- закріплення отриманих теоретичних знань із загально-професійних і спеціальних дисциплін;
- особиста апробація отриманих теоретичних знань щодо методики вчительської діяльності під час самостійно проведених уроків у старших класах;
- оволодіння необхідними методами, навичками та вміннями вчительської діяльності;
- проведення виховних заходів з учнями у закладах середньої освіти;
- отримання студентом необхідних практичних навичок та особистого досвіду з метою зростання у майбутньому до справжнього дипломованого професіонала.

Завдання педагогічної практики магістрів:

- ознайомлення зі структурою й особливостями функціонування закладів середньої освіти і вузу, їх матеріально-технічним забезпеченням; ознайомлення з педагогічним досвідом викладачів, учителів історії і суспільствознавчих предметів;
- ознайомлення з роботою класного керівника, організація та проведення виховної роботи в закріпленому класі; проведення профорієнтації в старших класах; вивчення класного колективу (9-11 кл.), оволодіння методиками вивчення класного колективу;
- вивчення студентами-практикантами правил та методик викладання, а також ознайомлення з педагогічним досвідом вчителів-методистів;
- проведення уроків, позакласних заходів з використанням засвоєних педагогічних методів і прийомів педагогічної діяльності;
- набуття необхідного комплексу комунікативних навичок спілкування та вмінь встановлювати психологічний контакт з класом,
- знайомство з роботою класного керівника і проведення виховних заходів,
- аналіз і оцінка результатів своєї педагогічної діяльності; розвиток педагогічного мислення, любові до майбутньої професії, поліпшення своїх педагогічних здібностей; конкретизація, вдосконалення і розвиток необхідних професійних якостей вчителя.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти (історія), методики навчання історії в закладах середньої освіти, що характеризується невизначеністю умов, передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень.

ЗК 1

Здатність здобувати знання, самостійно шукаючи й опрацьовуючи інформацію, застосовувати їх у практичних ситуаціях діяти відповідально і свідомо на засадах усвідомлення цінностей громадянського суспільства; застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 2

Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ЗК 3

Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю на основі міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, відповідально ставитися до своїх обов'язків.

ЗК 4

Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування інших щодо досягнення спільної мети, бути критичним і самокритичним.

ЗК 5

Здатність генерувати нові ідеї, виявляти і розв'язувати проблеми у сфері професійної діяльності, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 6

Здатність розробляти та презентувати освітні проекти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети

ФК 1

Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК 2

Здатність використовувати інновації у професійній діяльності, проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

ФК 3

Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

ФК 4

Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.

ФК 5

Здатність використовувати ефективні шляхи мотивації учнів до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати в них обґрунтовану позитивну самооцінку, враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості.

ФК 6

Здатність до конструктивної та безпечної, рівноправної й особистісно зорієнтованої взаємодії з учасниками освітнього процесу.

ФК 7

Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища, використовувати під час професійної діяльності здоров'язберезувальні технології.

ПК 5

Здатність проектувати і здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації, забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учасника освітнього процесу, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, надавати зворотний зв'язок та рекомендації щодо покращення результатів навчання.

ПК 6

Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

ПК 7

Прагнення до саморозвитку та самовдосконалення в науково-педагогічній діяльності, обізнаність у власних силах; здатність до планування освітнього процесу, оцінювання та аналізу результатів навчання учнів.

ПК 9

Здатність до соціальної комунікації; розуміння та сприйняття принципів толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки, здатність попереджувати та вирішувати конфлікти

Програмні результати навчання

РН-1

Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.

РН-2

Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо.

РН-3

Називає і описує основні принципи, функції, сучасні форми та методи управління освітньої діяльності, демонструє вміння планувати й управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати її якість.

РН-4

Формулює наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструє навички їх критичного аналізу, генерує нові ідеї, аргументує можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність.

РН-5

Описує методику розробки освітніх проектів, пояснює зміст та призначення їх етапів, аналізує спроможність управління процесом їх впровадження, прогнозує очікувані результати.

РН-7

Визначає, аналізує та характеризує педагогічні інновації, демонструє вміння їх практичного застосування у професійній діяльності.

РН-8

Описує показники якості педагогічної діяльності, аналізує можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, обирає ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

РН-9

Демонструє уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.

РН-10

Називає і аналізує шляхи мотивації учнів до саморозвитку, демонструє вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності.

РН-11

Демонструє уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками

освітнього процесу.

РН-13

Демонструє здатність діяти автономно і в команді.

ПРН 6

Здійснювати різні види планування освітнього процесу на різних етапах залежно від поставленої мети, індивідуальних особливостей учнів, особливостей діяльності закладу освіти

ПРН 7

Застосовувати для забезпечення суб'єкт-суб'єктного підходу в педагогічній діяльності навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів, підтримування їх прагнення до саморозвитку, розкриття їх здібностей і пізнавальних можливостей.

ПРН 8

Критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток всіх учасників освітнього процесу, на прийняття рішень.

ПРН 9

Використовувати безпечне електронне (цифрове) освітнє середовище для організації та управління освітнім процесом (у тому числі під час дистанційного навчання), організації групової взаємодії, зворотного зв'язку, спільного створення електронних (цифрових) освітніх ресурсів.

ПРН 13

Здатність до практичного застосування нових ідей, пропозицій, освітніх практик з метою цілеспрямованого вдосконалення, безперервного і самоорганізованого навчання, аналізувати результати власної діяльності та визнавати відповідальність за свої вчинки.

5. Організація навчання

Назва практики	Напрямок, спеціальність	Курс	Семестр	Кількість тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄКТС	
Виробнича (педагогічна) практика	Магістр 014- середня освіта «історія»	другий	третій	8 тижнів	360	12,0	залік

Тематика навчальної дисципліни

Виробнича цільова педагогічна практика в школі складається з 8 тижнів:

I етап – підготовчий. На цьому етапі проводиться настановча конференція, в ході якої студенти знайомляться із особливостями практики, практичними рекомендаціями, звітною документацією, формами контролю, критеріями оцінювання, порадами фахівців. А також здійснюється аналіз організаційно-функціональних особливостей баз практики.

II етап – самостійна організація студентами спеціальності 014 «Середня освіта (історія)» навчально-виховного процесу в умовах конкретного навчального закладу: у закладах загальної середньої освіти (старша школа).

III етап – підсумковий. Включає підготовку звіту, його захист і підсумкове оцінювання результатів практики.

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни

№ з/п	Вид контролю	Бали
1.	Оцінка фахової підготовки	20
2.	Оцінка проведення уроків	20
3.	Оцінка володіння новітніх методик викладання	10
4.	Оцінка проведених виховних заходів	15
5.	Звіт проходження практики	10
5	Оцінка психолого-педагогічної характеристики	15
6.	Індивідуальне завдання	10
7.	Відповіді на запитання на захисті практики	10
	ВСЬОГО	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням

			дисципліни
--	--	--	------------

Вид діяльності	Кількість балів	Критерії оцінювання
Оцінка фахової підготовки	18-20	студент повною мірою володіє знаннями з історії України і всесвітньої історії, вміло використовує їх на уроці. Адаптує досягнення історичної науки до навчально-виховного процесу у школі, вдало використовує міжпредметні і внутріпредметні зв'язки, постійно дбає про адекватне розуміння слухачами навчальної інформації шляхом пояснення, інтерпретації суттєвих ознак явища, має синтетичне мислення ін.
	13-17	студент добре володіє навчальним матеріалом з історії України і всесвітньої історії, послуговуючись здобутими знання в Факультеті, використовує міжпредметні і внутріпредметні зв'язки, має критичне мислення.
	8-12	знання студентом теоретичного матеріалу з базових навчальних дисциплін на посередньому рівні
	1-7	виявлено неготовність студента до навчально-виховної роботи у вузі і в школі внаслідок слабких знань з базових предметів, є прогалини у знанні фактичного матеріалу, розумінні причинно-наслідкових зв'язків.
Оцінка проведення уроків	18-20	Уроки проведено на високому організаційно-методичному рівні, студентом обґрунтовано висувалися, ефективно вирішувалися навчально-виховні завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації школярів із врахуванням їх вікових особливостей та індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; у ході заняття чи уроку може скоригувати свою діяльність. Студент добре володіє класом, уміє організувати учнів на навчальну діяльність, бачить кожного учня, вміє розподіляти увагу, здатна забезпечити трудову дисципліну на основі залучення всього класного колективу до навчальної діяльності. Студент помічав помилки учнів і вчасно, коректно їх виправляв.
	13-17	Студент навчальні та позакласні заходи провів на доброму організаційно-методичному рівнях, успішно вирішував навчальні та виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації студентів та учнів. Не до кінця реалізовано виховний, освітній, розвивальний потенціал заняття чи уроку; методичні прийоми раціональні, відповідають умовам навчання та поставленим цілям; в основному правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних вправ; практикант іноді робить несуттєві помилки, які сам виправляє, а також помічає і виправляє більшість помилок студентів та учнів.
	8-12	Уроки проведено на «задовільному» рівні, студент у реалізації навчально-виховних завдань помилявся, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність школярів, не завжди був спроможний встановити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. Значна частина учнів випадає з поля зору практиканта
	1-7	Уроки проведено на «незадовільно» (не враховано індивідуальні і вікові особливості учнів; студент не може відірватися від конспекту, не реалізовані навчальні та виховні завдання ін.) Практикант не використовував різні способи активізації учнів на уроці, не уміє забезпечити мотивацію і викликати зацікавленість учнів до матеріалу, що вивчається.
Оцінка володіння методикою викладання	10	Плани-конспекти підготовлені без помилок, якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у доборі навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови й аналізу занять; практикант дає чіткі й методично грамотні установки на виконання учнями практичних вправ (заповнення таблиць, карт тощо); правильно розподіляє час уроку. Досить вдало і вмотивовано обрано тип уроку. Реалізована структура уроку відповідає його типу. Практикант вміло використовує різноманітні методи і прийоми навчання, в тому числі й інноваційні. Передбачені завдання на перевірку якостей знань, умінь і навичок учнів, і вивчення нового матеріалу, і формування вмінь і навичок, застосування знань на практиці. Компоненти уроку були пов'язані між собою логічною послідовністю і забезпечили дидактичну цілісність уроку. Практикант застосовував технічні засоби навчання.
	8-9	якість складених студентом планів-конспектів і проведених ним уроків і позакласних заходів

		оцінена методистами на «добре» відповідно до встановлених критеріїв, якщо студент виявив знання психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні занять: має розгорнуті плани-конспекти усіх проведених уроків і позакласних заходів. практикант володіє різними способами активізації учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них; студент уміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводяться на уроці; використовує наявні й самостійно виготовлені наочні посібники, але методика їх використання не завжди раціональна: епізодично користується конспектом протягом уроку і в деяких випадках може скоригувати свою роботу
	6-7	Якість складених студентом планів-конспектів і проведених ним уроків і позакласних заходів оцінена методистами на «задовільно» відповідно до встановлених критеріїв, мають місце порушення послідовності вправ і співвідношення тренувальних вправ; недостатньо володіє способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них; студент мало і не завжди раціонально використовує наочні посібники, не виготовляє їх самостійно; студент постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність в ході уроку, при проведенні уроків у практиканта зустрічаються деякі труднощі та виникає потреба у допомозі методиста або вчителя;
	1-5	за період практики виявлено неготовність студента до навчально-виховної роботи в школі в наслідок слабких знань з методики викладання. Якість складених студентом планів-конспектів і проведених ним уроків і позакласних заходів на незадовільному рівні; не вдало використовує методи і прийоми навчання. Виявляє не вміння працювати з наочними засобами, в т.ч. і технічними. В основному мета уроку не реалізована. Якість складених студентом планів-конспектів і проведених ним уроків і позакласних заходів оцінена методистами на «незадовільно» відповідно до встановлених критеріїв. Порушення техніки безпеки, трудової дисципліни також може стати підставою для оцінки «незадовільно».
Оцінка виховної роботи	14-15	виховні функції класного керівника в цілому досягнуті; тема заходу є актуальною й вмотивованою, виховний захід проведений на високому рівні.
	11-13	тема заходу в цілому є актуальною й вмотивованою, функції виховного заходу реалізовані. Однак недостатньо актуалізована тема заходу з урахуванням вікових особливостей, запитів, інтересів учнів; недостатня відповідність методів, прийомів, засобів, форми організації, що використовувались при проведенні заходу, його цілям і завданням
	7-10	тема заходу є не досить актуальною й вмотивованою, функції виховного заходу не повністю реалізовані; недостатньо актуалізована тема заходу; зміст його не відповідає віковим особливостям учнів; методи, прийоми, засоби, обрана форма організації не є адекватними його цілям і завданням, віковим особливостям учнів; не досягнуто достатньої активності й самостійності учнів у процесі підготовки та проведення виховного заходу.
	1-6	Студент не виконував функції класного керівника, виховний захід проведено на незадовільному рівні або не проведено взагалі. Практиканту не вдалося виробити довірливі стосунки з учнями класу.
Оцінка психолого-педагогічної характеристики на учнівський колектив	14-15	психолого-педагогічна характеристика відповідає вимогам, не містить помилок, студент її здійснив спираючись на дані взяті від учителів, класного керівника, однокласників, а також здійснивши педагогічне спостереження
	11-13	психолого-педагогічна характеристика в цілому відповідає вимогам, однак характеристика має загальний, а не персональний характер.
	7-10	У характеристиці є значні помилки; не повною мірою визначені риси учнівського колективу ін. Характеристика має формальний характер.
	1-6	психолого-педагогічна характеристика не відповідає вимогам
Оцінка письмового звіту	9-10	студент здав у визначений термін правильно оформлену документацію. Здійснена підготовка чітко, логічно структурованого звіту, що відповідає вимогам оформлення звітної документації та включає самооцінку власної діяльності. У звіті відображена кількість проведених уроків, його участь в обговоренні уроків студентів, перевірки учнівських зошитів, висвітлена робота з учнями, що не встигають у навчанні і з тими, що виявили здібності до предмета, гурткова і факультативна робота. Висвітлено роботу студента-практиканта в позаурочний час: тематику бесід, доповідей, диспутів та ін. Зазначено з якими методичними матеріалами ознайомився студент-практикант, що зробив для поліпшення методичної роботи у школі, до роботи яких гуртків був залучений.
	6-8	Студент вчасно здав документацію, однак у ній містяться незначні помилки. Зокрема, не має деталізації форм роботи, здійснених практикантом.

	3-5	Студент вчасно здав документацію, у якій проте є значні неточності та не доопрацювання. Звіт має формальний характер.
	1-2	Невчасно зданий звіт, який виконаний загалом невірно
Індивідуальне завдання	9-10	Індивідуальне завдання виконане повною мірою, правильно оформлене. Практикант підбирає навч-методичний комплекс, який сприяє активізації критичного і творчого мислення учнів.
	6-8	Є незначні помилки при підготовці індивідуального завдання (окремі елементи не висвітлені). Зокрема, відсутні інновації, які сприятимуть розвитку свідомості, самостійності та активності учнів у навчанні.
	3-5	Присутні значні помилки при підготовці індивідуального завдання. Навчально-методичний комплекс підібрано частково.
	1-2	Індивідуальне завдання не виконане

7. Політика навчальної дисципліни

Бази практик	<p>Базами педагогічної практики є загальноосвітні заклади м.Івано-Франківська і області, а також навчальні заклади інших областей, які забезпечені висококваліфікованими кадрами і відповідають вимогам програми практики ОР магістр спеціальності 014 «Середня освіта (історія)».</p> <p>Студенти-заочники проходять практику за місцем проживання, у іншому випадку базами практики є школи м.Івано-Франківська.</p> <p>В окремих випадках здобувачі вищої освіти можуть проходити практику за місцем проживання, праці чи навчання. Зокрема, у випадку праці за спеціальністю або майбутнього працевлаштування студента. Визначення баз практики, розробку та укладання угод із підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності здійснює відділ практики Університету. Тривалість дії угоди узгоджується договірними сторонами. При отриманні подвійної освіти всі види практик перезараховуються.</p>
Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Склад комісії з питань етики та

	академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». • Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Вчитель історії і суспільствознавчих предметів	Можливість зарахування результатів педагогічної практики у випадку праці магістрантом за спеціальністю з необхідним тижневим навантаженням із відповідним підтверджуючим документом із закладу загальної середньої освіти (за підписом директора).

8. Рекомендована література

Базова
<p>Закон «Про повну загальну середню освіту» 2020 посилання: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20</p> <p>Програми середньої загальноосвітньої школи. Історія України 5-11 класи. Всесвітня історія. 6-11 класи. – К., 2023.</p> <p>Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введений наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 28 квітня 2023 р. № 246) посилання: URL: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-ta-provedennia-praktyky-2023.pdf</p> <p>Педагогічна практика студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр»; /Упорядники: доктор пед. наук, проф. Т.К.Завгородня, кан.пед. наук, доцент Л.М.Прокопів, канд. пед. наук І.В.Стражнікова. : методичні рекомендації. Ів.-Франківськ : <i>Плай</i>, 2007. 78 с.</p> <p>Завгородня Т. К. Педагогічна практика студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр»; [Текст]: методичні рекомендації / Т. К. Завгородня, Л. М. Прокопів, І. В. Стражнікова. 3-тє вид., випр. і доп. Ів.-Франківськ, 2013. 60с.</p> <p>Терно С. О. Педагогічна практика студентів історичного факультету : Для студентів інституту історії і політології. / С. О. Терно. Запоріжжя : <i>ВД ЗДУ</i>, 2000. 39 с.</p> <p>Мокрогуз О.П. Інноваційні технології на уроках історії. Х.: <i>Вид. група «Основа»: «Триада +»</i>, 2007. 111 [1] с.</p> <p>Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник. Київ, 2004. 352 с.</p> <p>Терно С.О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії. Х.: <i>Вид. група «Основа»</i>, 2012. 93 [3] с.</p> <p>Пехота О. М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя : монографія. Миколаїв : Вид-во "Іліон", 2005. 272 с.</p> <p>Гальченко М. Педагогічна практика як матриця формування педагогічної майстерності вчителя. <i>Гілея</i>. 2011. № 7. С.487-496.</p> <p>Баханов К. Учитель історії то особистісно орієнтоване навчання. Історія в школах України: Науково-методичний ж-л. К.: Педагогічна преса. 2010. С.19-20.</p> <p>Десятов Д.Л. Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні історії. Х.: <i>Вид. група «Основа»</i>, 2011. 111 [1] с.</p>

Додаткова література

- Кацова Л.Г. Формування професійного інтересу у майбутніх учителів у процесі педагогічної практики: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Херсон, 2004. 196 с.
- Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи. К.: Кондор, 2008. 272 с.
- Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. О. Г. Мороза. К.: НПУ, 2001. 338 с.
- Головацька, М. Соціально-психологічні проблеми насильства : семінар-практикум для класних керівників. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2013. № 6. С. 34–35.
- Марушкевич, А.А. Педагогіка вищої школи. Київ: Логос, 2006. 215 с.
- Запорожцева, Ю. Тренінги для і про педагогів. *Управління освітою*. 2011. № 24, грудень. С. 14-15, *Управління освітою*. 2012. № 2, січень. С. 10–12.
- Казьміна, А. Шість капелюхів де Боно : тренінг. *Шкільний світ*. 2012. № 11, березень. С. 6–8.
- Підручна І. Інтерактивні технології у громадянському вихованні учнів : тренінг. *Психолог : всеукр. газ. для психологів, учителів, соціальних педагогів*. 2013. № 19/20(жовт). С. 86–88.
- Бойко А. Науково-методичний супровід професійно-педагогічної підготовки вчителя. *Рідна школа*. К.: Преса України. 2012. С. 28-33.
- Чепіль М.М. Порівняльна педагогіка: навч. посіб. Київ, 2014. 216 с.
- Слепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі Київ, 2005. 239 с.
- Національна доктрина розвитку освіти. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова. Київ, 2007. 495с.
- Фрейман Г. Реалізація компетентнісно-орієнтованого навчання у практиці викладання історії в школі. *Історія в школі: Науково-методичний ж-л*. К.: Етносфера. 2010. С. 23-29.
- Вишневецький О. Людиноцентризм як педагогічна проблема на тлі сучасних цивілізаційних процесів. *Пед. думка*. 2008. №4. С. 3-13.
- Баханов К.О. Шкільна програма з історії: Становлення змісту [Текст]. Харків: Видавнича група «Основа», 2009. 127 с.
- Десятов Д.Л. Використання історичних анекдотів на уроках історії. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 128 с.
- Клясен Н.Л. Учитель року. Кращі уроки. Всесвітня історія. Х.: Вид. група «Основа», 2012. 127 [1] с.
- Шулдик Г. О. Педагогічна практика : навч. посіб. для студ. пед. вузів. К. : Науковий світ, 2000. 143 с.
- Удод Л. Моральна політика як нова цінність української демократії. *Вища школа : наук.-практ. вид*. 2013. № 6. С. 69–83.
- Шестопалюк О. Громадянська освіта як фактор формування громадянських компетентностей сучасної молоді. *Рідна школа*. 2010. № 3. С. 33–35.
- Ковалев, В. Н. Стресменеджмент (тренінг по управленню стрессами). *Практична психологія та соціальна робота*. 2011. № 9. С. 42–54.
- Кондратець І. Пізнай себе : рефлексивні тренінги для педагогів. *Дошкільне виховання : наук.-метод. журн. для педагогів і батьків*. 2013. № 5 ; Палітра педагога. 2013. № 5. С. 13–16.
- Розв'язати конфлікт мирними засобами / підгот. Л. Галіцина. *Управління освітою*. 2011. № 14, липень. С. 9–13.
- Мацейків Т.І ПОТЕНЦІАЛ КУРСУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ посилання: URL:

<https://lib.iitta.gov.ua/719414/1/Стаття.Мацейків..pdf>

Гончарова О.С. Формування громадянської та соціальної компетентностей учнів на уроках історії посилання: URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/3f8ac139-cb07-4d95-9682-4a8f49ff292f>

Черушева, Галина Батрбеківна; Кравцова, Тетяна Олександрівна; Галицька-Дідух, Тамара Вячеславівна Актуальні проблеми викладання педагогічних дисциплін: формування інтерактивного онлайн-середовища [Актуальні проблеми викладання педагогічних дисциплін: формування інтерактивного онлайн-середовища | Академічні візії \(academy-vision.org\)](#)

Хміль Н., Галицька-Дідух Т. Використання віртуальної та доповненої реальності в українській освіті [Використання віртуальної та доповненої реальності в українській освіті | Академічні візії \(academy-vision.org\)](#)

T Halytska-Didukh ...Pedagogical role of assessment at the current stage of stimulating the educational process <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.01.14>

T Halytska-Didukh Formation of the Competences “Initiative And Entrepreneurship” at the Lessons of History of Ukraine (10th Grade)

<https://journals.pnu.edu.ua/index.php/jpnu/article/view/3632>

T Halytska-Didukh Pedagogical role of assessment at the current stage of stimulating the educational process DOI: [10.46502/issn.1856-7576/2023.17.01.14](https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.01.14)

Викладач _____ Т. Галицька-Дідух